

УДК 630*68

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КОЛИШНІХ КОЛГОСПНИХ ЛІСІВ

О. А. КОЗАЧУК,

аспірантка кафедри адміністративного та фінансового права Національного
університету біоресурсів і природокористування України,
м.Київ, Україна

Досліджено діяльність державної лісової охорони та лісової охорони комунальних лісогосподарських підприємств. Проаналізовано стан виконання законодавчих приписів державними органами лісового господарства. Обґрунтовується необхідність вдосконалення законодавства, яке регулює лісові відносини приватних та комунальних лісогосподарських підприємств.

***Ключові слова:** регулювання, лісоресурси, використання, відносини, власність, лісова охорона.*

Постановка проблеми. Для збереження лісових ресурсів необхідно здійснити комплекс заходів по охороні і захисту від пошкодження, знищення та іншого впливу на їх захист від шкідників і хвороб. Для виконання даних функцій необхідно закріплення на законодавчому рівні повноваження посадових осіб не тільки державної лісової охорони, а й органів, які здійснюють лісову охорону на лісогосподарських підприємствах комунальної форми власності. Однак, Закон надає комунальним лісівникам найменший обсяг адміністративних повноважень. Зокрема, кодексом України про адміністративні правопорушення не передбачено право цих посадовців притягати лісопорушників до адміністративної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день, питання, щодо вирішення проблеми правового регулювання лісової охорони «аграрних» лісів стає дуже актуальним. Даним питанням переймаються як науковці-правники, законодавці так і керівники органів виконавчої влади у галузі лісового господарства, а також особи які безпосередньо здійснюють охорону лісів, які не перебувають у державній власності. Так, ведення лісового господарства агролісогосподарськими підприємствами здійснюється на основі Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки». Програма включає в себе комплекс необхідних заходів як лісогосподарських,

так і організаційно-правових, що забезпечували б сталий розвиток лісової галузі та відповідали Концепції реформування та розвитку лісового господарства та повністю відповідає потребам сьогодення.

Мета та завдання статті. Мета статті полягає у комплексному науковому аналізі теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо діяльності державної лісової охорони та лісової охорони комунальних лісгосподарських підприємств, а також визначення стану виконання законодавчих приписів державними органами лісового господарства. Зазначена мета зумовлена такими завданнями як: висвітлення проблеми правового регулювання лісової охорони «аграрних» лісів та необхідністю вдосконалення законодавства, яке регулює лісові відносини приватних та комунальних лісгосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Залежно від форми власності лісгосподарських підприємств, їх лісову охорону можна поділити на лісову охорону державних лісгосподарських підприємств та лісова охорона комунальних лісгосподарських підприємств.

Потрібно знати, що держлісоохорона - це не окремий державний орган чи підрозділ, а тільки визначений список посадових осіб лісового господарства, що входять до штату лісгосподарських підприємств, об'єднань, лісонасінневих інспекцій, обласних управлінь лісового та мисливського господарства та Державної агенції лісових ресурсів України. Перелік посад, що належать до державної лісової охорони наведений у додатку до Постанови Кабінету міністрів України від 16 вересня 2009 р. № 976 «Про затвердження Положення про державну лісову охорону» [5]. Усі посадовці державної лісової охорони, від майстра лісу (тобто - лісника) до голови Агентства, мають статус працівників правоохоронного органу. У Лісовому кодексі України, зокрема ст.92, визначено соціально-правові гарантії посадових осіб державної лісової охорони. Для реалізації поставлених перед держлісоохороною завдань статтею 91 Лісового кодексу України за ними закріплено відповідний перелік повноважень. Зокрема, посадовці обласних управлінь лісового та мисливського господарства та Державної агенції лісових ресурсів України, формально мають право здійснювати державний контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів [4].

До державної охорони лісгосподарських підприємств входять лісгосподарські підприємства сфери управління державних органів (міністерств та відомств). А також посадові особи державних лісгосподарських підприємств і організацій, права та обов'язки яких регулюються законодавством України. Так, відповідно до ст. 241 та ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення дані посадові особи наділені повноваженням складати протоколи та виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони та захисту лісів [3].

До групи лісової охорони комунальних лісогосподарських підприємств належать лісогосподарські підприємства, засновниками яких є органи місцевого самоврядування (обласні та районні ради).

Умови віднесення лісів до комунальних визначені статтею 9 Лісового кодексу України. Так, законом передбачено, що в комунальній власності повинні перебувати ліси в межах населених пунктів, крім лісів, що перебувають у державній або приватній власності. Також у комунальній власності можуть перебувати й інші ліси, набуті або віднесені до об'єктів комунальної власності у встановленому законом порядку.

Право комунальної власності на ліси набувається при розмежуванні в установленому законом порядку земель державної і комунальної власності, а також шляхом передачі земельних ділянок з державної власності у комунальну та з інших підстав, не заборонених законом [6, С. 99].

Приблизно 10,8 млн. гектарів території України, або приблизно 18% країни, віднесено до лісового фонду. Україна має чотири основні географічні зони, кожна – зі своїми власними типами лісів і потребами ведення лісового господарства. Зокрема, у карпатському регіоні, де цінність і обсяги місцевих видів деревини є найбільшими, приблизно 37% землі покрито лісом. На відміну від цього, південні степи не мають природних лісів, але полезахисні лісосмуги і сільськогосподарські ліси допомагають зберігати вологу і продуктивність сільськогосподарських ґрунтів і захищають їх від ерозії.

Питання про «аграрні» ліси завжди пов'язується з комунальними лісогосподарськими підприємствами. Нині в Україні функціонує значна кількість лісогосподарських підприємств комунальної форми власності. Велика частина лісів, що перебувають у їхньому користуванні, були передані їм у ході аграрної реформи у спадок від реформування колгоспів. Їх ще називають «колгоспні» ліси, адже в Лісовому кодексі УРСР 1979 року, єдиний лісовий фонд поділявся на дві категорії: ліси, що перебувають у віданні державних органів та у віданні колгоспів.

Однак, Закон надає комунальним лісівникам найменший обсяг адміністративних повноважень. Зокрема, кодексом України про адміністративні правопорушення не передбачено право цих посадовців притягати лісопорушників до адміністративної відповідальності.

Крім того, підрозділи лісової охорони можуть створюватись власниками лісів – фізичними особами-підприємцями та юридичними особами приватної форми власності.

Водночас, приватні власники лісів також поки що не мають законодавчо закріплених важелів впливу щодо лісопорушників.

Варто зазначити, що лише незначна частина комунальних лісопідприємств встигла документально узаконити своє право на надані лісові землі, оформивши землевпорядну документацію з державними актами до набрання чинності нової редакції Земельного кодексу [1].

Найбільшим утримувачем лісів в державі є Державне агентство лісових ресурсів України, до сфери управління якого входить близько 300 державних лісгосподарських та лісомисливських підприємств, що використовують 7,4 млн. га лісів. Також Агентство скеровує діяльність 6 заповідників та 4 національних парків, різних наукових установ, організацій, лісонасінневої інспекції [6, С. 101].

Другим державним органом за площею лісів є Міністерство агропромислової політики та продовольства України. У сфері управління цього міністерства перебувають 35 лісгосподарських підприємств, що користуються лісами загальною площею близько 400 тис. га. Крім того, опосередковано, через обласні управління агропромислового розвитку, Міністерство здійснює координацію діяльності комунальних лісгосподарських підприємств, створених у більшості областей країни. Багато з них є агролісгоспами, оскільки утримує агролісомеліоративні насадження. Засновками цих підприємств є обласні та районні ради. Приблизна площа лісів, що ними використовується, становить 1,2 млн. га. Оскільки розмежування земель державної та комунальної власності не здійснено, комунальні лісгосподарські підприємства до цього часу продовжують користуватись лісами державної власності.

Третє місце належить Міністерству оборони України, якому підзвітні 9 лісгосподарських підприємств, що використовують близько 200 тис. га державних лісів [2, С. 304].

Висновки. Оцінка стану організації регулювання лісової охорони «аграрних» лісів на законодавчому рівні засвідчує про існуючі тут недоліки. Насамперед це стосується відсутності конкретних, нормативно-правових актів, які б регулювали саме лісову охорону комунальних і приватних підприємств лісового господарства. Відсутність у посадовців лісової охорони права притягнення лісопорушників до адміністративної відповідальності тягне за собою дискримінацію та обмеження дій при виконанні своїх службових обов'язків.

Нині домінуючими засадами використання лісоресурсного потенціалу в Україні залишаються матеріальні інтереси суб'єктів господарювання, які досить часто досягаються крізь призму погіршення екології, а також загострення соціальних проблем.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження та аналізу проблеми удосконалення законодавства пропонується наступне:

- прийняти нормативно-правових акт на рівні Кабінету Міністрів України який би регулював діяльність недержавної лісової охорони з наданням певних прав та обов'язків;
- розширити повноваження підрозділів лісової охорони приватних та комунальних підприємств, в частині провадження по справах про адміністративні правопорушення, охороні громадського порядку і громадської безпеки з метою прискорення організації роботи та поліпшення ситуації в межах «аграрних» лісів.

Реалізація вищенаведених, на перший погляд не значних змін та проведення відповідних заходів забезпечить значною мірою можливість запровадження в лісовому господарстві засад сталого розвитку, які допоможуть належно вирішити проблеми правового регулювання «аграрних» лісів.

Література

1. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 3-4, ст.27.
2. Зінь Е.А. Регіональна економіка / Е.А Зінь - Київ: Вид-во Професіонал ВД, 2007. - 528с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, № 51, ст.1122.
4. Лісовий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 17, ст.99.
5. Постанова Кабінету міністрів України від 16 вересня 2009 р. N 976 «Про затвердження Положення про державну лісову охорону».
6. Щурик М.В. Еколого-економічні засади організації лісового сектора економіки в карпатському макрорегіоні / М.В. Щурик // Наково-інформаційний вісник Економіка. – 2011. – № 3. – С. 98–105.

Правовое положение бывших колхозных лесов

Козачук А.А.

Исследовано деятельность государственной лесной охраны коммунальных лесохозяйственных. Проанализировано состояние выполнения законодательных предписаний государственными органами лесного хозяйства. Обосновывается необходимость совершенствования законодательства, регулирующего лесные отношения частных и коммунальных лесохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: регулирование, лесоресурсы, использование, отношения, собственность, лесная охрана.

Legal statute of the former of a collective farm forests

Kozachuk A.A.

Investigated the activities of the state forest protection communal forest. The state of implementation of legal regulations by state forestry agencies. The necessity to improve the legislation regulating forest relations of private and communal forest enterprises.

Keywords: regulation, lisoersursy, relationships, property, forest guards.